

KGORO YA THUTO YA GAUTENG
DITLHAHLOBO TŠA MAREMATLOU

SEPEDI LELEME LA GAE
MAEMO A A PHAGAMEGO
(Lephephe La Bobedi)

POSSIBLE ANSWERS OCT / NOV 2006

KAROLO YA A

THETO
POTŠIŠO 1

- 1.1 Letšatši le ka se wele godimo ga lefase ka gore ga go na maatla a boima ao a ka le gogelago godimo ga lefase ka ge le le kgole le lefaufau la lefase. Lona le eme felo go tee gomme lefase le dikologa letšatši.
(Kgopolo ya maleba e tla putswa) (2)
- 1.2 Ke planete ya boraro go tloga letšatšing. (1)
- 1.3 Legapi leo le bitšwago O-Zone le le re šireletšago mahlaseding / phišong ya letšatšile (bulegile / phulegile / phatlogile) / ka gona metsu ye bogale ya letšatši e kgona go šuhla šwahla. (2)
- 1.4 La go hlabela o le orele-ka gore letšatši le tliša borutho le go iketla. (2)
- 1.5 O makatšwa ke ge le bonala go tloga bohlabela go fihla bodikela eupša go sa bonale gore le a šuta; ka ge e le lefase leo le dikologago letšatši. (2)
- 1.6 O swerwe ke eng wena letšatši towē (1)
- [10]**

POTŠIŠO 2

- 2.1
- 2.1.1 Bo ka fedišwa ke ge batswadi ka moka ba thušana ka go šoma gape le gore batho ba se ke ba ba le bana ba bantši; ka ge ba tla šitwa ke go ba hlokomela.
(Kgopolo yeo e amogelelegago e tla abelwa meputso) (2)
- 2.1.2 Basadi bao ba tšwago thopantlong ba na le kgotlelelo, ga ba ngadišwe ke mathata e bile ga ba tšwafe go belega; mola bontši bja ba sa yago ba sa kgone go kgotlelela mathata a bogadi, ke ka mo tlhalo e atilego ka gona lehono gape ga ba be le bana ba bantši. (4)
- 2.1.3 Go betha bao ba bollago, go hloriša le go ba šomiša mešomo ye boima bjalo ka makgoba le gore bošego ba lala ba eme ka maoto ba sa robale.
(Kgopolo ya maleba e tla putswa) (3)

- 2.1.4 Basadi ba leka ka gohle, ba šoma ka thata gore ba kgone go godiša bana ba bona. (2)
- 2.1.5 Gore ge koma e hlagile ka ge e le setšo, rabadia le ba bangwe ba ba thušanago nabo; ba rutwe ditsela tša go hlweka le go bea badikana lefelong le borutho gape go be le ngaka ya sekgowa le baoki go lekola seemo sa badikana gore ba babalegile goba ba ka fiwa thušo efe go thibela malwetši le mahu.
(Karabo ya maleba e tla abelwa meputso) (2)
- 2.1.6 Sereti se tumiša thopantlo gore e ruta molao gomme ka yona malapa a tia, gape le gore tšeo di dirwago mo go yona di hlokofatša goba go kweša ba ba bollago bohloko. (2) **[15]**
- 2.2
- 2.2.1 Sereti se botša magagabo gore o lokologile gape o tšwele mathateng a lenyalo leo a bego a le ka gare ga lona la go fiša le go laolwa ke mosadi; le gore o hlakile lebaka le letelele ka gona o mmušeditše ga gabo. (4)
- 2.2.2 Sereti se hlabša gore ga a sa nyaka go kwa selo ka mosadi yo a bego a mo nyetše o tla bea magadi a mangwe ao a tlogo nyala mosadi yo mongwe. (2)
- 2.2.3 Le tšweletša lethabo, tsela yeo a ba bitšago ka yona ga e laetše tlalelo. (1)
- 2.2.4 Ya mothalotheo. Lehono ge a sepetše, go lokile.
Ya lentšu – lehonno / sepetše / go lokile. (1)
- 2.2.5 Sereti se be se ka laetša gore monna ke yena a se ke a dumela ge mosadi yo a mmeela molao. Gape o be a se a swanela go homola ge ditaba di sa sepele gabotse a tsebiše batswadi ba gagwe, gore ba mo kgale. Ge a pala go bitšwe ba bogwe go boledišanwe pele, a mo raka.
(Kgopolo yeo e amogelelegago e tla abelwa meputso) (3)
- 2.2.6 Nteki ke mosadi wa sefororo, wa go hloka thompho, wa go se obamele ditaelo, le go rata go laola.
(Karabo ya maleba e tla putswa) (2)
- 2.2.7 Ba ka ba ba tšhaba boikarabelo bja go ba le lapa le go hlokomela bana goba go tšhaba mathata a mangwe a lenyalo. (2) **[15]**
(Karabo / boikgopolelo bja maleba bo tla abelwa meputso.)
- 2.3
- 2.3.1 Morutiši o fahloša bana ka go ba ruta go ba fa bohla le go ba hlahla ka dikeletšo tša maleba gore ba tle ba kgone go ikgethela mešomo yeo ba e nyakago ge ba šetše ba godile; le go ba ruta mekgwa ye mebotse ya setho. (3)
- 2.3.2 Barutiši ba tloga ba šoma ka thata ge ba ruta bana ke ka fao dipoelo tša dithuto di kaonafalago ngwaga ka ngwaga.
(Karabo yeo e amogelelegago e tla abelwa meputso.) (3)
- 2.3.3 Go tshwela mare diatleng – morutiši o swanetše go šoma / ruta ka go tsenelela gore barutwana ba tloge ba kwešiša. (2)

- 2.3.4 Morumokwanothomo – Re
Morumokwanogare – tla go (1)
- 2.3.5 Karabo ya maleba e tla abelwa moputso.
Ee! Ka gobane o hlahla setšhaba ka mahlakoreng ka moka. (3)
- 2.3.6 Se šupa gore ba be le tsebo ye ntšhi le gore mohla barutwana ba šoma ba
thuša setšhaba le magagabobona. (2)
- 2.3.7 Le emetše thuto yeo morutiši a nago le yona le tsebo ka ga tšeo a swanetšego
go di ruta barutwana ba gagwe. (1)
- 2.4 Thetogale / thetotunišo ya setšo.
- 2.4.1 Thetotunišo ya segologolo – sereti se itumiša ka diatla tša gagwe tše botse
tša go šoma ke ka fao a hwetšago le moputso wa go bonala. (2)
- 2.4.2 Bontšhi bja batho ba rata batho bao ba tagilego ka mmala ga ba lebelele kudu
dipopo tša motho pele ba ka re o befile.
(Kgopolo ya maleba e tla putswa.) (2)
- 2.4.3
- E gangwa ke mang ge e sa gangwe ke nna setlogolo sa ditau mminanoko.
  - Gobane ge swahlana e tšeatšea e tla nnyaka e sa fetše.
  - Ka ge go thwe bja ka bosu bo pipa seetša sa lebone bošego. (1)
- Kgopolo yeo ga e felele mothalothetong wona woo eupša e tšwela pele mo
go o latelago. (2)
- 2.4.4 Basadi bao ba bego ba re Molebaleng ga a botse, bosu bja gagwe bo topetše
le gore a se bolele le barwedi ba bona ba ile ba nyamišwa ke ge a ile a ratwa
ke kgarebe ye botse ya go tšwa le ka lapeng la bahumi. (3)
- 2.4.5 Go kgaogana le bona ka tšwela pele ka bophelo bja ka ntle le boinyatšo.
(Kgopolo ya maleba e tla abelwa moputso.) (2)
- 2.4.6
- gangwa
  - dinxa
  - mang
  - itia (2)
- 2.4.7
- Yeo ke taba ye mpe ka gore mmapelo o ja serati o ka se phele le motho o
sa mo rate.
  - Kgopolo ya maleba e tla putswa. (1)

[15]2x15= **[30]**

POTŠIŠO 3

- 3.1
- 3.1.1 Mmatlala o be a tšhaba gore molao o ka amoga Lekope dithoto ka moka ka gona yena a ka se boelwe ke selo ka ge a mo ratela tšhelete ya gagwe. (2)
- 3.1.2 Mmatlala o eleditše Lekope gore a time Mologadi ditshwanelo, a dule a kgathotše mahlong le gona a puruputše dikhutlwana tša ntlo ge e ba a ka hwetša diphuthelwana tša meratišo; le gore a se ke a betha Mologadi le ge a ka selekega bjang. (3)
- 3.1.3 Molao o swanetše go tiiša letsogo ba tsebe gore ge ba dira bjalo ba lebanwe ke kotlo ye boima bjang.
(Kgopolo ya maleba e tla abelwa moputso.) (2)
- 3.1.4 Lekope ga a bohlale, o be a tla lemoga gore Mmatlala o hlalefile go fetiša tekanyo a mo tlogela, gape ke lefšega, o tšhošwa ke go kwa gore Mologadi o tšwa gaMatonya. (3)
- 3.1.5 Kgomo e gapša le namane se šupa gore ge Lekope a nyetše Mmatlala ka bana le yena ke bana ba gagwe. (2)
- 3.1.6 Modu wa ntwā o hlotšwe ke ge Mmatlala a robetše malalatlē Hoteleng ya Mojasagagwe; le gore a bonwa nae ke Modupi, gomme Lekope o be a fela a bona le Mokalabi a kgaolakgaola ka gaboMmatlala a sa fetše. (4)
- 3.1.7 O ra gore o nyaka ge Mmatlala a mmelegela bana. (1)
- 3.1.8 Mokalabi o be a mo eleditše gore o mo reketše ntlo kua Bulawayo motseng wa Morningside; le gore o tlile go ba tšea le gore a se ke a mo (alela / robala le Lekope); le gore ge Lekope a ka mo iša seatla o tla mo tloša tseleng. (2)
- 3.1.9 Mkgadi le Kope (2)
- 3.1.10 Modupi o be a tlile go apiša Mmatlala gore a tle a tlogele tatagobona, mohlomongwe a ka boela go Mologadi. (2)
- 3.1.11 Aowa ye ga se kgato ya maleba ka ge Mmatlala a be a tseba gore ga ba na selo le gona ba rakilwe ka lebenkeleng.
(Karabo yeo e amogelegago e tla putswa.) (2)
- 3.1.12 Modupi o ile a re ge a thoma go fereya Mmatlala a thoma go mo hlapaola gwa tsoaga lešata leo le dirilego gore Pebetse a tle a hubaka a raka Modupi. (3)
- 3.1.13 Modupi o be a sa ya modirong ka ge Lekope a ba rakile ka lebenkeleng a re ba a mo lobiša / utswa / senyetša. (2)

[30]

- 3.2 Balekwa ba tla abelwa meputso ge ba kgonne go ala dintlha gabotse le go tšama ba šitlela ka mehlala ya maleba le go šomiša polelo gabotse; bj.k.
- Lerato la Lekope le Mmatlala le tlišwa ke megabaru bobedi bja bjona; yo mongwe ke ya tšhelete mola yo mongwe e le ya go rata basadi.
  - Mmatlala ge a hlohleletša Lekope gore a boele ka gae gore Lekope a se lobe dithoto ka gore yena a ka se hwetše selo.
  - O hlohleletša Lekope go hlala gore dithoto tša Lekope di boe le yena.
  - O pataganya Lekope le Mokalabi gore a tšwele pele ka go gama Lekope.
  - Mmatlala o bea tšhelete ya Lekope polokelong ka maina a bana.
  - O hlohleletša Lekope go mo agela ntlo, Pebetse o mmotša gore a e ngwadiše ka yena, le yena Pebetse ba mo agele ya gagwe.
  - Mokalabi o hlohleletša Mmatlala go gama Lekope
  - Mmatlala o ba le bothata ge barwa ba Lekope ba otlela ditaxi tše mpsha.
  - Pebetse o amogela Mokalabi ka ga gagwe a tseba gore Lekope o mo nyaletše.
  - Nadinadi le yena o botša Lekope gore o bone Mologadi ga Matonya-ge a kgopelwa go ba hlatse o a latola o re ga se yena a thubelago Lekope motse.
  - Mokalabi le Mmatlala ba hula Lekope dithoto ka moka ba tshela mollwane ba leba Bokgalaka. bj.bj.

[30]

POTŠIŠO 4

- 4.1
- 4.1.1 Kwena o be a tlile ka morero wo mobe wa polao, a laletše Ariel Meso, a mo letetše ge a boa, a fihele a kokote gomme a mmolaye ka ge a mo tšeela lekgarebe la gagwe Bubbles Noko yo a bego a tšhabetše naye Majaneng. (3)
- 4.1.2 Sindikheithi se ile ge se lemoga maikemišetšo a Kwena ba nyaka batho bao ba tla mo dišago gore a se ke a šulafatša Ariel ka gore Bubbles o tla ya maphodiseng. (2)
- 4.1.3
- Mmušo o ka thwala makala a praebete go thušana le maphodisa gape le go fela ba kgopela Letona la Tšhireletšo ya naga go thušana le maphodisa mebileng ya naga go puruputša dithunya gomme ba tiiše hlokofatšo go bao ba di swerego.
  - Kgopolo ya maleba e tla abelwa meputso. (3)
- 4.1.4 Ba ile go lemoga gore Kwena o a hwa, ba tšea sethunya seo a bego a tlile go bolaya Ariel ka sona gomme ba tloga mo phakeng ka bjako. (1)
- 4.1.5
- Ke mošomo o mobe wa go thwalelwa go bolaya, o kotsi kudu gape wo o beago maphelo a bona kotsing nako efe kapa efe.
  - Kgopolo yeo e amogelegago e tla abelwa meputso. (2)
- 4.1.6 Maphodisa a be a dira dinyakišišo ka ge go bile le thuntšhano gare ga maloko a Sindikheithi le Bubbles mmileng wa Mokwele; e bile ba gobetše bjalo ka Thoba. (3)

- 4.1.7
- Batho ba ka ba ba tšhaba polokego goba tšhireletšego ya bona le malapa a bona go dinokwane tšeo di omilego matswalo gore di ka ba bolaya.
  - Kgopolo yeo e amogelagago e tla abelwa meputso. (3)
- 4.1.8 Aowa, mathomong ga se tša ba tšwela mohola ka ge go se na motho yo a bonego tiragalo ye gabotse le batho bao ba bego ba thuntšhana ka ge e be e le bošego. (2)
- 4.1.9 Go be go segwa Sontaga Maake ka baka la dipopo tša gagwe tša senna mola e le mosadi le ka go apara diaparo tša go onala le go se apare dieta maotong; le lentšu le lekoto le legolo le go se tsebe selo ka maina a difatanaga. (4)
- 4.1.10
- Ke ka lebaka la gagwe ge a dumetše tšhišinyo ya Mokaba ge a re go nyakišišwe baneng ba Pula le yena a dumela ka gona o a selekiša.
  - Karabo yeo e amogelagago e tla abelwa meputso. (2)
- 4.1.11
- Bubbles o be a ka botšiša gore ba bo lemogile bjang gomme a yo tsebiša maphodisa a kgauswi ka tlaselo yeo goba a tšhaba le Ariel.
  - Boikgopolelo bja maleba bo tla abelwa moputso. (2)
- 4.1.12 Mabusha o ile ge a boa a kwa Noko ge a hlathollela morwediagwe ditaba ka moka, gomme ntle le go senya nako a thuntšha Noko a mmolaya. (3)
- 4.2 Balekwa ba tla abelwa meputso ge ba kgonne go hwanyolla dintlha ka moka tšeo di amanago le ditiro tša Noko, le go kgona go fahlela ka mehlala ya maleba le tšhomišo ye botse ya polelo. bj.k. matseno a go kwala le thumo ye botse. [30]
- Matseno-noko ke phoofolo ya go hlaba ka meetlwa; ka gona Noko le yena o hlaba bana ba gagwe-Karabo le Bubbles le go ba wetša mathateng le dinaleng tša Sidikheithi.
  - Noko o hlaba Bubbles ge a botša kgaetsediagwe e lego rakgadi wa Bubbles gore Karabo ke moletaleina-Bubbles o a kgopišega o khuta ka lepokising la malahla.
  - Noko o hlaba Karabo ge a mmotša gore o lobile legae le motswadi a tšwe a sepele-tabo ye e kweša Karabo bohloko.
  - Ge a bona sengwalwa phapošing ya Karabo ga a emele Karabo pele gore a tle a mmotšiše o tsebiša Mabusha ka sona-ka gona Karabo o tsena gare ga leraga la go fiša.
  - Sindikheithi e rata go bolaya Karabo eupša Noko o hlaba Sindikheithi ka go phološa Karabo dinaleng tša lehu.
  - Noko o gogela Bubbles ditabeng tša sengwalwa gore a ye go se lokolla-go boima go se hwetša eupša o gatelela gore a boelele.
  - Tabo ya sengwalwa e babišetša Bubbles bophelo.
  - Noko o tlatšana le maloko a mangwe a Sindikheithi gore Bubbles a kgaathe tema morerong wa polao ya Ariel Meso.
  - Ba fa Bubbles sethunya le Gholf gore a ye le sona mmileng wa Mokwele-go thuša polaong.

- Bubbles o thuntšhana le Sindikheithi-se se bea Bubbles kotsing ya go bolawa ke Sindikheithi le go swarwa ke maphodisa ka lebaka la Noko.
- Sindikheithi e nyakana le Bubbles gore a bolawe.
- Noko o dumela go nyakišiša bokhuto bja Bubbles ka lebaka la tšhišinyo ya Mokaba-bophelo bja morwediagwe bo ba kotsing gape.
- Sindikheithi e ya go hlasela Bubbles le Ariel fela ka thušo ya maphodisa ba a phološwa.
- Polawa ke mong ga e na lebelo.

[30]